

Georgien och minoriteterna

När jag besökte staden Gori i Georgien i juni 2007 var det ofrånkomligt att också besöka Stalins födelsehem. Det visade sig vara en liten stuga som inkapslats i ett slags mausoleum. Georgierna hade tagit väl hand om minnet av sin stora (?) son. Hans ambivalenta förhållande till sin egen bakgrund är väl dokumenterad i Sebag Montefioris bok ”Den unga Stalin”. Idag är Gori ockuperat av ryska styrkor. Man kunde ju göra sig lustig över detta faktum: Kommer dagens makthavare i Kreml att flytta minnesmärket över Stalin till rysk jord? Det vore en uppföljning på den frisering av historien som pågår.

Men läget i Georgien är allt annat än lustigt. Den ryska armén har bitit sig fast söder om Kaukasus och ger sig knappast helt iväg innan georgierna betalat fullt pris för sin fräckhet att utmana den nygamla stormakten.

Den georgiska självständigheten efter Sovjets sammanbrott ledde 2003 till Shakashvilis regim, som har präglats av en växande autoritär tendens. Den har något bromsats av Georgiens heta önskan om Nato-medlemskap. Men den georgiska statsbildningens verkliga problem är dess minoriteter. Landet är lång ifrån etniskt homogent. 1989 hörde 30 % till olika minoriteter, idag är det c. 16 %, troligen räknas de två utbrytarprovinserna då inte med. Azerer och armenier är de två återstående grupperna, 285 000 respektive 250 000 i storlek. Även om någon konflikt i stil med Syd-Ossetien och Abchazien inte blossat upp, är spänningarna ändå påtagliga. De flesta armenier och azerer talar inte georgiska och har inte tillgång till information på sina egna språk. De faller därför lätt offer för propaganda från sina språkliga anförvanter i grannländerna.

Georgien har inte haft förmågan eller viljan att skapa en koherent minoritetspolitik som skulle eliminera ytterligare sönderfall av landet. Nationalismen har förblindat beslutsfattarna för de faror som ligger i att inte bara Ryssland, utan också andra grannstater, kan utnyttja minoriteternas missnöje.

Skolundervisningen sker visserligen på minoritetsspråken i två provinser söder om Tbilisi. Men frånvaron av god georgisk språkundervisning har isolerat dem från det georgiska samhällslivet. Det finns alltför få minoritetsföreträdare i administrationen och politiken. De har länge använt ryska som ett lingua franca och många har emigrerat till Armenien. Utländska råd om ökad autonomi och språkliga rättigheter tas emot med skepsis av georgierna, det stämplas som separatism. International Crisis Group (ICG) har i många rapporter förespråkat en förebyggande minoritetspolitik och EU har tryckt på, men krutdurkarna har inte desarmerats.

Efter mitt besök föreslog jag för en georgisk vän med relationer till Shakashvili en dialogplattform med ledande företrädare för Georgiens alla minoriteter, modererat av européer med minoritetsinsikt. Ingenting hördes.

Ironiskt nog ligger Georgiens nya stolthet, utgrävningarna i Dmanisi, i den armenisk-språkiga delen. Här har man funnit den äldsta europeiska människan, 1,8 miljoner år gammal. Det borde ge insikt i det futtiga i dagens kaukasiska språkpolitik.

Pär Stenbäck
är styrelsemedlem i ICG